

פיהמ"ש שביעית פרק חמישי משנה ד - ו לרמב"ם רג

פואה שהתחזקה בעומק האדמה (יג) ואי אפשר לעוקרה אלא בברזל (יד).

[ה] כל זה מבואר, והלכה כחכמים (טו).

[ו] אמר ה' [ויקרא יט, יד] ולפני עור לא תתן מכשול (טז),

כוונתו בזה שמי שעוורתו

התאוה והמחשבות

הרעות (יז), אל תסייעהו

בעוורונו ותוסיף במשוגתו,

ולפיכך אסור לסייע עוברי

עבירה לחטוא, ולא להכין

להם סיבות לכך, אלא לעשות

הענינים. ר' יהושע אומר אם לקטו

הענינים את עליו לקטו ואם לאו

אין לענינים עמו [מ] חשבון. [ד] לוף

של ערב שביעית שנכנס לשביעית

וכן פצלים הקיצונים וכן פואה של

עדיית בית שמאי אומרים עוקרין

אותה במאדפות של עין. ובית הלל אומרים פקדמות של

מתכת. ומורים בפואה של צלעות שעוקרין אותה פקדמות

של מתכת. [ה] מאמתי מותר אדם ליקח לו את הלוף

במוצאי שביעית. ר' יהודה אומר מיד. וחקמים אומרים

משירבה החדש [וה]. [ו] ואלו כלים שאין האומן רשאי

[זד] גד"ו: עליו. [זח] הר"ש פי' דהיינו פסת. אמנם רבינו נחנינו (פ"ד ה"ו)

כמז דממנוכה ואלך כל הספיחין מותרין, וע"כ שמשירבה החדש הוא קודם מנוכה.

ועי' חזו"א (סי' ט ס"ק טו).

דרך זה יתן לעניים חלק שנה שביעית מכלל השנים שהיה קיים בתוך האדמה. וזה לפי היסוד שאמרנו לפי דעתו שהוא מתיר לעניים לאכול פירות שביעית אחר הביעור. ורבי יהושע אומר אין לעניים עמו

חשבון לפי שדעתו כמו

שארנו שאינו מתיר אכילת

פירות שביעית אחר הביעור

לשום אדם. והלכה כרבי

יהושע (ח).

[ד] במה דברים אמורים

בשנגמר הלוף לפני השביעית

ולא נותר אלא לחפור מעליו

ולעקרו [יחזקאל] (ט). בצלים

הקיצונים מיוחסים (י) לזמן

ששמו קיץ [יחזקאל], והיינו

מפני שכבר יבשו יבשות

גמורה. פואה של עדיית (יא)

"אלפיה" הטובה. מארופות

של עין כלי חפירה מעץ,

כדי שיהיה שנוי ולא ייראה

כמי שחופר האדמה ועובד

בה (יב). פואה של צלעות

הערות וביאורים

והיא בעומק הארץ. (יד) והר"ש פירש של צלעות היינו

הגדלה במקום אבנים וסלעים, א"נ הגדלה בצידי השדה,

דכיון שאין דרך לזרוע שם לא מחזי כזורע. וע"כ משנת

יוסף בשם נמוקי הרא"ה. (טו) וב"פ רבינו בחיבורו (פ"ד

ה"ט-ט). והנה להלן (פ"ו מ"ד) הלשון 'משיעשה כיוצא בו',

וכתב החזו"א (סי' ט ס"ק טו) דהיינו נמי שיעורא דמתניתין,

דמשירבה החדש היינו שיעשה כיוצא בו ויהיה כבר

מצוי חדש, ובאמת לא נצרכה מתני' אלא משום דעת ר'

יהודה דפליג בלוף. אמנם לפ"ז קשה למה הוצרך רבינו

בחיבורו להביא דין זה אחר שהביא כבר דין משיעשה

כיוצא בו שכתב קודם. ובאמת בביאור הגר"א מבואר

דיש נפק"מ בין משיעשה כיוצא בו למשירבה החדש.

(טז) המשנה ראשונה הוכיח מכמה מקומות שלהכשיל

בעבירה חשיב לפני עור מדאורייתא, ועי"ש מה שדן

בדעת רבינו. ועי' לרבינו בחיבורו (הל' נזירות סוף פ"ג

ה"ד) ובספר המצות (ש"ט ט) דמבואר דהוי מדאורייתא.

אמנם כאן בפשטות מיירי באופן שיכול להשיג הכלי

במקום אחר, וזה ודאי אינו אלא מדרבנן, דהוי כחד

עברא דנהרא. וכתב בשו"ת מנחת יצחק (מ"ג סי' עט ס"ק ג)

דצ"ל שמש"כ רבינו 'אמר ה' ולפני עור לא תתן מכשול'

אין כוונתו שכאן הוא איסור דאורייתא. (יז) וב"כ

רבינו בחיבורו (הל' נזירות סוף פ"ג ה"ד) ובספר

המצות (ל"ח רפ"ט). ופי' בשו"ת ציץ אליעזר (מ"א סי' סא

(ח) וב"פ רבינו בחיבורו (פ"ו ה"ג). (ט) בירושלמי כאן:

תפתר שעקרן עד שלא צימחו. ע"כ. והר"ש פירש דמוקי

מתני' בלוף ובצלים שנגמר בששית ולא הוסיף לגדול

בשביעית, ולכן אין בו קדושת שביעית אף שעקרן

בשביעית, אבל אם היה בהן קדושת שביעית היה אסור

לעקרן כך משום הפסד. ועי' תוי"ט, תפא"י וחזו"א (סי'

ט ס"ק ג). והר"ש בזה לשיטתו (להלן פ"ט מ"ב) שברק

הולכים אחר גמר פרי, אבל לשיטת רבינו בחיבורו (פ"ד

ה"ג) הולכים בירק אחר לקיטה ממש אף אם נגמר לגמרי

בששית, ולפ"ז צ"ל שמה שהעמיד הירושלמי בנגמר

בששית הוא משום איסור ספיחין, וכיון שנגמרו לגמרי

בששית לא הוו ספיחין, דלענין ספיחין מודה רבינו דכל

שנגמרו לגמרי בששית לא הוו ספיחין, כ"כ החזו"א (סי'

ט ס"ק ג). והגר"א פירש הירושלמי באופן אחר. ועי' אור

לציון. (י) בד"ו: מיוחדות. ועי' מש"כ הר"ב. (יא) בד"ו

נוסף: הוא עץ אדום צובעים בו צבע אדום רוי"א בלע"ז.

ע"כ. [ועי' בהערה לפיהמ"ש (מגלה פ"ד מ"ו)]. והר"ב

פי' של עדיית קרקע משובחת. והערוך (ענף פ"א ג) פי'

עדיית שם מקום. (יב) אב"ב בלא זה א"צ שינוי, ואף

שלדעת רבינו יש בלוף זה קדושת שביעית כיון שנלקט

בשביעית, מ"מ לדעתו א"צ לשנות במעשה הקצירה,

רק שלא יקצור הרבה. ועי' להלן (פ"ה מ"ו). (יג) בד"ו

[במקום 'שהתחזקה בעומק האדמה']: שיש לה צלעות

רד פיהמ"ש שביעית פרק חמישי משנה ז - ח לרמב"ם

היפך זה (יח). ומחרשה "אלמחרת" (יט). והעול (כ).
 "אלמצ'מד" (כא). והמזרה "אלמד'רא" (כב). והדקר
 "אלפאס" שחופרין בו את האדמה (כג). מגל יד
 חרמש קטן שאינו קוצץ אלא מלוא היר בלבד (כד).

ולפיכך נקרא מגל יד (כה).
 ומגל קציר ידוע. ומה שאמר
 כל שמלאכתו מיוחדת
 לעבירה הם הדברים שאסור
 להתעסק בהן באותן
 המלאכות שנעשו להן אותם
 כלים בשנה שביעית, כגון
 החרישה והקצירה, הרי כל
 כליהן אסור למכרם
 בשביעית (כו). ואין זה אסור
 אלא לחשוד על השביעית
 [וישגלח], אבל מי שאינו חשוד
 מותר למכור לו כל מה
 שיבקש, לפי שהוא מצניעו
 עד למוצאי שביעית.

[ז] תיקון דברי המשנה הזאת,
 מוכר לגוים בארץ יתר מיכן
 [וישגלח], ולישראל בחוצה
 לארץ. ואין אומרים שמא
 ימכור הגוי לישראל (כו) או
 [טו] נדעם רבינו נחמיה (פ"ד הכ"ד) מנזאר דלא רק שאין דרך להביא יותר מזה
 מהפקר, אלא דאף חסור יש נדנר. [והא דנקט המנזר רק שאין דרך להביא הרבה
 מהפקר, עי' חז"ל (ס"י יז ס"ק ט). ויבאר המנזר (ס"י יז ס"ק ט) דהאסור הוא
 גזירה שמה יקנו כל שדה דזה חסור מלאווייתא לדעת רבינו (פ"ד ה"א). והמפא"י
 פירש משום שחשדוהו שביא מן השמור. ועי' חז"ל (ס"י יז ס"ק ט) ומענין ארץ (ס"י יז ס"ק ט)
 ג-ד) לענין שדה של אחרים.

הערות וביאורים

אומ"ם דנראה דכוונת רבינו לבאר דאף שהחשוד הוא מזיד,
 חשיב מכשול לפני עור לפי שסגרה התאווה את עיניו.
 ועי' קהילות יעקב (ענ"ז ס"י ג). (יח) כתב בשו"ת חיים
 ביד (ס"י ג) דמבואר מדברי רבינו דמלבד דאסור לסייע
 ידי עובדי עבודה, איכא מצוה לקלקל מעשיהם. (יט) וב"ב
 רבינו בפירושו (נ"ז פ"ג מ"ג). ובד"ו כאן: היא האת. ויש
 מי שכתב שהוא ט"ס, שהרי בקרא (שמואל א' י, ט) מבואר
 שהם שני כלים. (כ) בד"ו ליתא 'והעול אלמצ'מד'.
 (כא) עי' לרבינו בפירושו (פ"ג מ"ג מ"ט ופ"ו מ"ה). (כב) עי'
 לרבינו בפירושו (פ"ג מ"ד מ"ד ופ"ו מ"ה) ובהערות שם.
 (כג) עי' לעיל (פ"ד מ"ו) ובהערה שם. (כד) בדברי רבינו
 בחיבורו (פ"ה ה"ג) מבואר דתלינן שיקצור במגל ויביא
 בעגלה מפירות הפקר מעט, וכי"פ הר"ב. וזהו כשיטתו
 (פ"ד ה"א, עי' להלן מ"ו) דאף מפירות הפקר אסור לקצור
 ולזרות ולדוש ולהביא הרבה. ועי' מעדני ארץ (ס"י ז אומ"ם
 ד). וביאר מהר"י קורקוס (פ"ה ה"ג) דלפ"ז מה שאסרו כאן
 למכור מזרה הוא משום שבמזרה משתמשים רק לכמות
 גדולה והוא יזרה בזה הרבה. אבל דעת הר"ש (להלן פ"ו
 מ"ז ופ"ח מ"ו) דמותר לדוש ולזרות פירות הפקר כדרך שאר
 שנים, והא דאסור כאן למכור מזרה נראה מדברי שהא
 משום שמשמיעו באכילת הפירות באיסור לאחר הביעור.
 ודעת הגר"א (שני"א פ"ח מ"ו) שאסור לקצור בכלי פירות
 שביעית אפי' מעט. ולפ"ז צ"ל דתלינן שלוקח המגל וכו'
 לצורך שימושים אחרים, וכ"כ הר"ש. (כה) עי' לרבינו
 בפירושו (חולין פ"א מ"ג, כלס פ"ג מ"א). (כו) כתב החזו"א
 (ס"י יז ס"ק ט, ועי' ס"י יז ס"ק ט) דקודם שביעית שרי למכור
 כלי מחרישה לחשוד, כיון דהוי קודם זמן האיסור,
 וכמבואר במשנה (מעשרות פ"ה מ"ג) דמותר למכור פירותיו
 לחשוד קודם שיגיעו לעונת המעשרות. וכ"כ בתורת זרעים
 כאן, וכתב שם דלהשאיל ולהשכיר אסור אף קודם הזמן
 כיון דשאלה ושכירות לא קניא הרי הוא עושה מלאכה
 בשלו, והוי כאילו נותן לו בשנת השביעית. וכע"ז כתב
 בשו"ת מהרש"ם (מ"ז ס"י ג) ובמעדני ארץ (ס"י יז ס"ק ט).
 ועי' דרך אמונה (הל' מעשר פ"ג ה"ו צניאור ההלכה). (כז) צ"ע
 דהא מבואר בגמ' (ענ"ז טו ע"ג) דיש לחוש למכירה, אלא
 דאלפני עור מפקדינן, אלפני דלפני לא מפקדינן. ע"כ.
 ועי' משנה ראשונה. (כח) ובידושי' נראה דאף כשרוצה
 להכניס בהם פירות מא"י מותר. וכ"כ הר"ש. ועי' תוס'
 חדשים. אמנם בדברי רבינו משמע שאם הפירות ודאי
 מא"י אסור, ורק בספק מחו"ל שרי. ונראה שפירש את
 הירושלמי באופן אחר, עיי' פ"י הרש"ם והגר"א. (כט) ועי'
 רש"י (חולין מה ע"ב ד"ה למזיר, וענ"ז יז ע"א ד"ה משום).